

TOON LUIDER

Toon Luider

Rob Gonera

*Zie hem daar zitten in de donkere bar
Zo jong, maar zijn toekomst is al dood.
Hij zoekt de weg, die leidt naar het geluk
Hij raakt verdwaald in het dal.*

Uit 'Acrobaat' van Rob Gonera

Schrijver: Rob Gonera
Coverontwerp:
ISBN: 9789465017204
© Rob Gonera

Proloog

Kerckbosch was een klein dorpje in het zuiden van het land. Het lag dicht tegen de Duitse grens aan. Het was omringd door bossen en uitgestrekte heidevelden. De eerste bewoners die zich hier hadden gevestigd waren boeren. Toen de mijnbouw in opmars kwam, immigreerden ook veel buitenlanders naar Kerckbosch omdat het gunstig tussen de verschillende mijnen in lag. Hierdoor kende het dorp heel veel verschillende culturen die wonderwel met elkaar in harmonie leefden. Polen, Joegoslaven, Duitsers, Oostenrijkers en later ook Marokkanen gaven het kleine dorpje een internationale uitstraling. Door al die buitenlandse invloeden ontstond een uniek dialect in Kerckbosch.

Het mooiste gebouw van het dorp was de kerk, die centraal in het dorp stond en omgeven was door een groot kerkplein met indrukwekkende bomen, waardoor de kerk van alle kanten uit de wind werd gehouden. De eerste bewoners van Kerckbosch hadden de kerk zelf gebouwd. Uit de hele provincie werden materialen aangesleept. Toen de haan op de toren van de kerk werd geplaatst, was het een hele week feest.

Maria was de patroonheilige van de kerk. Er stond een imposant houten Mariabeeld links naast het altaar. Volgens de overleveringen was het beeld afkomstig uit Zuid-Italië. De eerste pastoor van de kerk had het beeld destijds meegenomen uit Italië, waar hij een groot deel van zijn carrière had doorgebracht. Boze tongen beweerden dat hij het beeld uit de kapel had gestolen omdat hij om onduidelijke redenen was ontslagen. Pastoor Tilkens had dat echter altijd ontkend. Hij zei dat hij het beeld had

gekregen als dank voor zijn jarenlange inzet in het dorp waar hij God had gediend.

Eén keer per jaar werd er een Mariaprocessie gehouden. Daarbij trokken de gelovigen onder aanvoering van de pastoor met het beeld door het dorp en werden alle huizen gewijd. Ook de drie boerderijen die het dorp rijk was werden bezocht. De pastoor zegende de boerderijen en de landerijen om een goede oogst te hebben.

Op een dag brak er grote paniek uit. Het Mariabeeld stond niet meer op zijn plek. De pastoor was hijgend de kerk uit gerend en had moord en brand geschreeuwd. Het gehele kerkbestuur was met spoed bij elkaar gekomen. Er werd gefluisterd dat de Italianen die in het dorp woonden het beeld hadden ontvreemd, omdat ze wisten dat Pastoor Tilkens het in Italië had gestolen.

Ze werden bezocht door de pastoor en de politie en moesten zich verantwoorden. De goedgelovige Italianen waren zich echter van geen kwaad bewust. Het waren harde werkers die leefden volgens de regels van de Bijbel. Al gauw merkten de pastoor en de politie dat zij onschuldig waren en besloten ze het ondervragen van de Italiaanse families te staken.

Ruim twee weken nadat het beeld was verdwenen, betrad de pastoor met gebogen hoofd de kerk. Hij had sinds de mysterieuze verdwijning geen oog meer dichtgedaan. Hij was ruim tien kilo afgevallen, omdat hij geen hap meer door zijn keel kreeg. Tot zijn stomme verbazing zag hij dat het Mariabeeld weer op de vertrouwde plek links naast het altaar stond. Snel liep hij ernaartoe om het beeld grondig te inspecteren. Hij sloeg een kruisteken en bedankte God en Maria toen hij zag dat het beeld ongeschonden uit de strijd was gekomen. Er waren geen sporen van vernieling te ontdekken.

Sindsdien werd die grauwe dinsdag in november uitgeroepen tot een herdenkingsdag waarop het wonder van Kerckbosch werd gevierd. Van heinde en verre kwamen mensen naar het beeld kijken. Ze vroegen het Mariabeeld om raad, om vergeving van hun zonden, om genezing van hun doodzieke familieleden, om verlichting van de pijn, om hoop en geluk.

Op een gegeven moment werd de stroom van pelgrims zo groot dat de pastoor die een halt toeriep. Hij wilde niet dat zijn dorp een attractiepark werd. Daarom nam hij een belangrijk besluit. Hij bracht het Mariabeeld terug naar het dorpje in Zuid-Italië waar het oorspronkelijk vandaan kwam. Deze actie had een grote invloed op de geschiedenis van Kerckbosch. Het veranderde van een bedevaartsoord in een nietszeggend, slapend dorpje dat iedereen links liet liggen.

Op de plek waar het Mariabeeld had gestaan werd een nieuw Mariabeeld geplaatst. Het was gemaakt door een lokale kunstenaar die in de provincie veel aanzien genoot door de prachtige beelden die hij had gemaakt. De kunstenaar was een erg gelovig man en beschouwde het als een ontzettend grote eer dat hij was gevraagd om een Mariabeeld voor de kerk in Kerckbosch te maken.

Hoewel zijn beeld veel mooier was dan het vorige beeld, miste zijn creatie de mystieke Zuid-Italiaanse uitstraling. De kleuren waren prachtig gekozen. De kunstenaar had bij de presentatie uitgelegd hoe hij de liefde van Maria voor Jezus in allerlei verborgen symbolen had laten terugkomen. Hij had toegelicht dat de glimlach die hij aan het beeld had gegeven, een teken van hoop was die Maria aan de mensen gaf. Het beeld straalde volgens hem vertrouwen uit, en zou garant staan voor een groot aantal bezoekers. Hij zag door zijn enthousiasme niet dat de aanwezigen

in de zaal hoofdschuddend en afkeurend naar het beeld keken. Zij waren blind voor alle symbolen die de kunstenaar in zijn werk had aangebracht.

Het beeld werd nooit door iemand weggehaald. Niemand van buiten het dorp haalde het in zijn hoofd om het beeld te bezoeken. Wonderen hoefde je van dit kunstwerk niet te verwachten. Het werd een vergeten Mariabeeld, in een vergeten kerk, in een vergeten dorp, ergens in het zuiden van het land.

Len

Donkere wolken hielden de zonnestralen tegen en bedekten Kerckbosch, het onbeduidende dorpje in het zuiden van het land, met een dikke, ondoordringbare, asgouwe sluier. Hoewel de middag nog moest beginnen, leek het alsof het al bijna avond was. De woeste, ijskoude noorderwind vond het leuk om met de gevaarlijk uitzierende wolken te spelen. Hij joeg ze alle kanten op, waardoor de vluchtende wolken dikke druppels regen naar beneden lieten vallen.

De regen kletterde met grote kracht op de met groene aanslag verweerde dakpannen – waarvan de oorspronkelijke kleur in het verre verleden lag – van de armzalige boerderij die bevend en onbeschermd in het open veld stond. Van alle kanten sloeg de wind vol agressie tegen de enkelvoudige bakstenen muren. De ramen trilden in hun door houtrot aangetaste kozijnen. De voordeur rammelde alsof de duivel er in eigen persoon op stond te beuken. Ergens sloeg de bliksem in, waarna donderslagen een oorverdovend lawaai maakten. De ijskoude lucht zocht zich als een sluwe sluipmoordenaar een weg tussen de kieren door van de eeuwenoude boerderij. De pluimen rook die de schoorsteen verlieten, gingen het gevecht aan met de harde wind en moesten uiteindelijk het onderspit delven.

Was dit de zondvloed waar de pastoor afgelopen zondag tijdens zijn preek in de tot aan de nok toe gevulde kerk voor had gewaarschuwd? Waren de zonden van de wereld zo groot geworden dat de Schepper het niet meer pikte dat de hele wereld naar de kloten ging, en daarom had

besloten om het heft in eigen handen te nemen en zijn mislukte meesterwerk te vernietigen?

Het had geen haar gescheeld of de bliksem had de boerderij getroffen, waardoor die vast en zeker door zijn hoeven zou zijn gezakt. Een oude dode eik was zo dapper geweest om als laatste daad van zijn lange bestaan de klap van het vernietigende licht op te vangen en viel tergend langzaam met een luide plof in de modderige bodem, die weigerde om nog langer al het water dat uit de hemel neerviel tot zich te nemen, en overal waterplassen tevoorschijn toverde.

Als je goed luisterde, hoorde je ergens in de verte de kerkklok weifelend twaalf uur slaan. Zelfs de grote bronzen klokken die elk uur van de dag met hun volle luide klanken begroetten en de bewoners van het dorp door hun armoedige bestaan leidden, waren onder de indruk van het natuurgeweld dat op het ingeslapen, nietsbetekenende dorp uitgestort werd.

Frans Luider had het vee op tijd binnengehaald. Hij had feilloos het naderende onheil voorspeld. De boerderij waarin hij woonde was nog van zijn overgrootvader geweest. Die had de boerderij destijds zelf gebouwd. Hoewel zijn levenswerk regelmatig aangevallen werd door de onbarmhartige, onvoorspelbare elementen van de natuur, wist het zich al jaren staande te houden. De materialen die zijn grootvader had gebruikt waren grotendeels zelfgemaakt en bleken van uitzonderlijke kwaliteit te zijn. De fundamenten waren onverwoestbaar. Zo nu en dan ontstond er een scheur in een van de muren, die Frans dan provisorisch dichtmaakte met cement. De kieren die overal waren ontstaan door de zich terugtrekkende kozijnen nam Frans voor lief. Omdat hij te lui was om ze

te repareren, zei hij tegen iedereen dat hij ze bewust liet bestaan om zijn woning continu van frisse lucht te voorzien.

Het onderhoud van de boerderij liet de laatste jaren te wensen over, omdat zijn hart lag bij de veeteelt en de landbouw. Hij had twintig koeien, vijftien varkens, een knol, een ren vol met kippen en een groot stuk grond waarop hij aardappelen, suikerbieten, mais, koren, gerst en haver verbouwde. De konijnen had hij een aantal jaren geleden weggedaan, omdat ze te veel ongedierte aantrokken.

Zijn grootvader had het land verbouwd met een ploeg en een paard. Zijn vader had voor het eerst een tractor aangeschaft. Een klein donkerrood vehikel dat om de haverklap kapot was. Frans had een aantal jaren geleden een nieuwe tractor gekocht: korenblauw met een krachtige motor. De tractor was zijn beste vriend, die hem vergezelde bij het verbouwen van de akkers.

Tijdens het werk op de akkers voelde Frans zich zo vrij als een vogel. Hier was hij heer en meester. Hij kon genieten van de prachtige wolken die hem iedere dag op een andere manier begroetten. Soms waren ze boos, maar meestal waren ze hem goedgezind.

Hij genoot van de geur van de bruine aarde die hij verbouwde. De aarde die het zweet van zijn overgrootvader en vader had opgezogen. De aarde die als geen ander op de hoogte was van de geschiedenis van zijn voorouders en nu ook getuige was van zijn eigen geschiedenis. Frans had respect voor het land dat hij bezat, daarom begon hij ook elke dag met een diepe buiging richting de akkers rondom zijn boerderij. Hij beschouwde zichzelf als een dienaar van de natuur en voelde zich een bevoorrecht persoon, omdat hij mocht zaaien en oogsten. Hij voelde zich veilig en geborgen in de schoot van Moeder Aarde.

Frans was een gelovig man die elke zondag met zijn vrouw Lena naar de kerk ging. Ze waren bijna vijf jaar getrouwd. De pastoor die graag bij hen op bezoek kwam om de overdadige heerlijke maaltijden en lekkere alcoholische drankjes had herhaaldelijk bezorgd gevraagd waarom Lena nog niet in verwachting was.

De pastoor was de spil van het dorp en speelde een belangrijke rol in de geboorte en de dood van zijn parochianen. Hoewel het voor hem niet was weggelegd om zich voort te planten, vond hij dat het zijn taak was om in gesprek te gaan met de gehuwde vrouwen die om onduidelijke redenen nog niet zwanger waren. Met zijn op eigen wijze geïnterpreteerde Bijbelse teksten probeerde hij de kinderloze echtparen het bed in te kletsen, zodat ze zich als konijnen zouden voortplanten.

De opluchting was dan ook groot toen Frans en Lena negen maanden geleden de pastoor op een zondagmiddag het goede nieuws konden vertellen dat Lena zwanger was. De pastoor had hen glunderend aangekeken en samen met Frans een hele fles jenever leeggedronken. Luid 'Halleluja' zingend had hij aan het eind van de middag de boerderij verlaten. Hij was trots op zichzelf. De herder had ervoor gezorgd dat zijn schaapjes een lammetje zouden krijgen.

Twee

Terwijl buiten de elementen van de natuur met elkaar in gevecht waren, vond in de boerderij een hevige strijd plaats tussen Lena en het kind dat op het punt stond om geboren te worden.

Vanochtend waren Lena's vliezen gebroken en ze had daarna een hevige krampende pijn in de buik gekregen. Frans was direct op zijn gammele, krakende fiets gesprongen en was naar de verloskundige gereden, die gelukkig even thuis was. Het was momenteel een drukte van jewelste in het dorp. Het leek alsof de pastoor alle vrouwen had besmet met zijn voortplantingsgeoriënteerde Bijbelse teksten. Een ware geboortegolf woedde in het dorp.

De verloskundige was een potige dame. Haar naam was Annelies van Donksveer. Ze was een door de wol geverfde verloskundige die de klappen van de zweep kende. Ze was dag en nacht in de weer. Het leek wel alsof ze nooit sliep. Haar motor hield ze draaiende door de grote hoeveelheden voedsel die ze at. Ze had altijd honger. Eten was voor haar de manier om haar emoties en stress de baas te zijn. Ze woog bijna honderdvijftig kilo, maar dat deerde haar niet. Haar lichaam was haar rots in de branding die er in alle omstandigheden voor haar was.

Toen Annelies de verwilderde blik in de ogen van Frans zag, wist ze hoe laat het was. Ze pakte haar spullen en sprong op haar fiets. In hoog tempo fietsten ze naar de boerderij. Dat was nog voordat de storm zou losbarsten. Ze keek een aantal keren bedenkelijk naar de donkere wolken in de lucht. Ze wist dat zo meteen de pleuris zou uitbreken.

Onderweg kwamen ze de pastoor tegen. Frans riep dat het zover was; dat Lena op het punt stond om te bevallen. De pastoor maakte een kruisteken en zei dat hij zo snel mogelijk zou langskomen. De pastoor probeerde altijd bij zoveel mogelijk bevallingen aanwezig te zijn. Terwijl de barende vrouw en de verloskundige het werk deden, zat hij dan altijd met de aanstaande vader in een apart vertrek te wachten tot het wonder zou geschieden. De wachttijd werd verzacht door een fles jenever die meestal al voor de geboorte van het kind leeg was.

Toen Annelies en Frans binnenkwamen, lag Lena te gillen in haar bed. Ze was helemaal in paniek en schreeuwde dat ze doodging. Zo'n pijn had ze nog nooit gevoeld. Annelies liep met grote stappen naar haar toe en sloeg haar met haar vlakke hand in het gezicht. Lena keek haar geschrokken aan en stopte meteen met gillen.

Frans bleef verbouwereerd in de deuropening staan. Annelies maakte een geïrriteerd gebaar om aan te geven dat hij de kamer moest verlaten. Dit was iets wat ze samen met Lena moest doen. Ze kon geen pottenkijkers gebruiken. Zonder iets te zeggen droop hij af. Eigenlijk was hij wel blij dat hij het bevallingsspektakel niet hoefde te aanschouwen. Hij had geen stalen zenuwen en stond al snel te wiebelen op zijn benen als er iets engs gebeurde.

Juist toen hij wilde gaan zitten vloog de deur open. De pastoor stormde naar binnen. Hijgend vroeg hij of hij nog op tijd was. Frans knikte en zei dat het feest nog moest beginnen. De pastoor zuchtte van opluchting en ging zitten. Frans wist wat hem te doen stond. Hij pakte twee borrelglasjes en een fles jenever uit de kast. Hij schonk de glazen vol en zonder iets te zeggen sloegen ze allebei het glas achterover. De pastoor liet op overdreven wijze horen dat hij de doorzichtige vloeistof goddelijk

vond, en gebaarde dat Frans zijn glas nog eens vol moest schenken, wat hij maar al te graag deed.

Plotseling hoorden ze een hels kabaal uit de kamer komen waar Lena lag te bevallen. Frank had het gevoel alsof er een varken geslacht werd, zo indringend klonken de noodkreten van Lena. Frans en de pastoor keken elkaar hulpeloos aan. De pastoor gebaarde dat zijn glas leeg was. Snel schonk Frank de glazen nog eens vol. Ze probeerden het gekrijs te verdringen door middel van de jenever.

Lena had in haar jeugd een vitamine D-tekort gehad. Hierdoor was haar bekken niet helemaal goed ontwikkeld. Daar had ze nooit weet van gehad, tot nu. Ze had het gevoel dat haar onderlichaam uit elkaar werd getrokken door het naderende leven.

Annelies vloekte inwendig toen ze merkte dat het baringskanaal van Lena nauwer dan verwacht was. Ze kon zich wel voor de kop slaan omdat ze dat niet eerder had opgemerkt. Dat was het nadeel van al die drukte. De grote lijnen zag ze wel, maar ze kreeg steeds minder oog voor details. Het zweet stond op haar voorhoofd terwijl ze haar best deed om met allerlei draaiende bewegingen de nieuwe speler van het aardse drama naar het podium van het leven te leiden.

Lena schreeuwde dat ze het gevoel had dat ze doodging, dat ze in tweeën zou spijten. Ze begon te vloeken en riep God ter verantwoording; waarom moest ze zo lijden? Annelies werd helemaal gek van het gekrijs. Het liefst had ze Lena weer een klap in haar gezicht gegeven, maar ze had haar handen niet vrij. Ze wist dat terugschreeuwen geen zin had, dan zou het alleen maar erger worden. Daarom liet ze Lena begaan. Ze ging steeds sneller ademhalen en harder krijsen. Haar gezicht werd helemaal blauw.

Het geluid dat Lena maakte ging door merg en been. Bij elke vloek van Lena sloeg de pastoor een kruisteken. Hij begon zelfs te bidden en vroeg God om Lena te vergeven. Frans werd helemaal draaijerig door het geluid dat zijn echtgenote produceerde. Omdat hij zich geen houding wist te geven, begon hij mee te bidden met de pastoor. Toen de tekst van het zelfverzonnen gebed afgelopen was, begonnen ze afwisselend weesgegroetjes en onzevaders te bidden. Steeds sneller en steeds harder. Het leek alsof het goede met het kwade aan het strijden was, terwijl de weergoden hun best deden om de boerderij op zijn grondvesten te laten schudden.

De lijdensweg van Lena eindigde met een ijzingwekkende kreet die bijna een minuut duurde. Het geluid dat Annelies produceerde, deed vermoeden dat ze met haar hele gewicht ergens aan trok. Frans keek de pastoor met grote angstige ogen aan. Hij stopte van schrik met bidden.

Van het ene op het andere moment was het stil. Een onheilspellende stilte die al snel werd doorbroken door het gehuil van de kersverse wereldburger. Annelies schreeuwde uit volle borst dat het een jongen was. Frans begon te glunderen. De pastoor hief zijn handen naar de hemel om de almachtige vader te bedanken voor dit kleine wonder. Frans sprong overeind en liep met grote passen naar de kamer waar het gevecht van Lena had plaatsgevonden.

Toen hij binnenkwam zag hij hoe Annelies het pasgeboren kind aan Lena wilde geven, maar zij draaide haar hoofd weg. Ze wilde niets met het kind te maken hebben. Zij hield het kind verantwoordelijk voor de onmenselijke pijn die ze geleden had.

Annelies wist even niet wat ze moest doen. Zoiets had ze nog nooit meegemaakt. De moeders waren altijd blij als ze hun kindje in de

armen konden nemen. Ze was blij dat Frans binnenkwam. Ze draaide zich naar hem toe en feliciteerde hem met de geboorte van zijn zoon.

Frans kwam aarzelend dichterbij en kreeg zijn zoon, voordat hij er erg in had, in zijn handen geduwd. Het kind begon luid te krijsen. Lena begon te huilen en Annelies zuchtte diep.

‘Stil maar, Toon,’ zei Frans, die zijn zoon tegen zich aan drukte.

‘Mooie naam,’ zei Annelies. ‘Toon Luider, dat klinkt goed.’

Frans liep naar Lena en boog zich over haar heen. ‘Kijk eens wat een mooie zoon we hebben,’ fluisterde hij. Hij schrok van de angstige doch vijandige blik in haar ogen. Ze zei niets, maar keek vol afschuw naar degene die haar de afgelopen uren had gefolterd.

Frans voelde hoe Annelies haar hand op zijn schouder legde. ‘Laat maar,’ zei ze, ‘ze moet nog even bijkomen. Ze trekt wel weer bij.’

Frans knikte en ging weer overeind staan. Annelies pakte het kind weer over en ging het verzorgen. ‘Ik ga even de pastoor het goede nieuws vertellen,’ zei hij terwijl hij de kamer verliet.

Drie

Direct vanaf zijn geboorte werd Toon door zijn moeder volkomen genegeerd. Haar borsten weigerden voeding te geven. Daarom moest Frans te pas en te onpas aanrukken met een fles melk. Lena weigerde hem te voeden. Als Toon 's nachts wakker werd van de honger en begon te brullen, moest Frans het bed uit om Toon zijn flesje te geven.

Gelukkig had Frans niet veel slaap nodig en kon hij het werk op het land combineren met het voeden van Toon. Hij nam hem, hoe klein hij ook was, mee op zijn tractor. Hij had een houten fruitkist in de cabine gezet en met een dik touw vastgemaakt, zodat Toon veilig met hem mee kon rijden.

Tijdens het werk op het land zong Frans liedjes voor hem en vertelde hem zelfverzonnen verhaaltjes. Toon keek hem met grote ogen aan, alsof hij alle geluiden en woorden in zich opzoog.

Lena leidde een teruggetrokken bestaan. Ze kwam op een gegeven moment nog amper haar bed uit. Ze at en dronk steeds minder. Frans had de hulp van de pastoor ingeroepen. Hij had een aantal keren het huis gezegend. Hij had Lena een rozenkrans gegeven en haar het advies gegeven om dagelijks een tientje van de rozenkrans te bidden. Lena knikte gewillig toen hij zijn goedbedoelde advies gaf, maar gooide de rozenkrans snel op de grond zodra hij de boerderij had verlaten.

Frans had ook de huisarts ingelicht, een man van middelbare leeftijd met een alcoholprobleem. Zonder drank functioneerde hij niet en

trilden zijn handen als een rietje. Hij was net zoals Annelies dag en nacht in de weer, en had alcohol nodig om te kunnen functioneren.

Jos Zuchtman was al vanaf het begin van zijn carrière de huisarts van het dorp. Hij was altijd bereikbaar en daar maakte iedereen gretig gebruik van. Voor allerlei wissewasjes klopten ze bij hem aan. Jos Zuchtman was een geduldig man en luisterde aandachtig naar de verhalen van zijn patiënten, om ze vervolgens met een drankje of een pilletje weer naar huis te sturen. Zo nu en dan miste hij een diagnose en overleed de patiënt. Daar wist zijn handlanger, de pastoor, altijd een draai aan te geven door te zeggen dat het de wil van God was dat de onfortuinlijke patiënt het eindige voor het oneindige had moeten inruilen.

Jos Zuchtman gaf Lena allergie drankjes en pilletjes. Op een gegeven moment sliep ze de hele dag. Ze kwam haar slaapkamer niet meer uit. Soms had Frans het zo druk op de boerderij en met Toon dat hij helemaal vergat om haar eten en drinken te geven. Soms schrok hij midden in de nacht wakker en ging hij snel iets te eten maken voor Lena, die hem uitgehongerd aankeek.

Hij was inmiddels samen met Toon in een andere kamer gaan slapen. Toon was een nieuwsgierig en druk mannetje dat Frans continu met zijn grote bruine ogen volgde. Hij was de hele dag in de weer. Zelfs 's nachts hield hij Frans wakker met zijn brabbelende geluidjes. Soms leek het alsof hij een liedje zong. Frans neuriede dan zachtjes met hem mee.

Gelukkig kreeg Frans hulp van de moeder van Lena. Paula was een stevige vrouw die van aanpakken wist. Ze was ook de enige die Lena krachtig durfde toe te spreken. Soms hoorde Frans hoe ze haar uitschold en zei dat ze zich niet zo moest aanstellen en uit haar nest moest komen.

Paula, die afkomstig was uit Oostenrijk, had altijd keihard gewerkt. Haar man, die uit Slovenië kwam, had ze in Kerckbosch tijdens carnaval ontmoet. Hij was inmiddels overleden, nadat hij langdurig ondergronds in de mijn had gewerkt. Zijn longen waren beschadigd door al het stof dat hij had ingeademd, waardoor hij uiteindelijk was gestikt. Het was een helse doodstrijd geweest. Op een gegeven moment was hij bloed gaan ophoesten, waardoor het leven zijn lichaam met vreselijke rochelende geluiden had verlaten.

Na zijn dood had Paula helemaal alleen voor haar vijf kinderen gezorgd. Drie jongens en twee meisjes. Lena was de jongste van het stel. De overige kinderen waren verspreid over het land gaan wonen. Ze waren hun liefde of hun carrière achternagegaan. Lena was trouw gebleven aan haar geboorteplaats. Ze kende Frans al sinds de lagere school. Toen ze oud genoeg waren, hadden ze besloten om samen verder te gaan. Lena was blij dat Frans niet in de mijn werkte, maar in de frisse lucht van de boerderij.

Uiteindelijk wisten Frans en Paula Toon de aandacht te geven die hij nodig had. Het duurde bijna negen maanden voordat Lena zich weer verroerde. Langzaam maar zeker leek ze wakker te worden uit een lange, mistige droom. Ze moest wennen aan haar nieuwe omgeving. Het licht, de geluiden en de geuren ervaarde ze als veel intenser dan normaal. Al die indrukken putten haar uit. Ze raakte snel geïrriteerd.

Van de huisarts kreeg ze kalmerende tabletten, die Frans speciaal voor haar bij een apotheek in de stad had gehaald. Maar ze hadden een averechts effect. Het leek alsof ze terug de mist in werd getrokken. Ze kreeg paniekaanvallen en suïcidale gedachten. Gedachten die haar ontzettend angstig maakten. Ze voelde zich eenzaam. Ze durfde er met niemand over te praten. Soms moest ze zich stevig met beide handen aan

haar bed vasthouden om te voorkomen dat ze zou opstaan en zichzelf iets aan zou doen. Het leek alsof er continu een stemmetje in haar hoofd klonk dat haar aanspoorde om een einde aan haar leven te maken.

Frans probeerde haar samen met Toon op te vrolijken. Maar elke keer als ze Toon zag, dacht ze terug aan die vreselijke dag dat hij had geprobeerd om haar uit elkaar te trekken. Hoewel ze zich ontzettend schaamde voor haar gevoelens, wist ze dat ze hem in feite haatte. De geluidjes die hij maakte, lieten haar trommelvliezen ontploffen. Als ze naar hem keek, zag ze hoe zijn gezicht langzaam vervormde. Ze zag een duivel die haar met rode brandende ogen aankeek en haar recht in het gezicht uitlachte.

Frans wist zich geen raad met het veranderde gedrag van Lena. Hij vroeg de huisarts om hulp, die als reactie hierop de dosering van het nieuwe wondermedicijn verdubbelde. Hij was blind voor de bijwerkingen waar ze last van kreeg door dat middel.

23 september was een donkere dag. Het was alsof de zon geen zin had om tevoorschijn te komen. Misschien had hij wel zin, maar werd het hem onmogelijk gemaakt door het dikke pak woest uitzijnde wolken dat hem de weg versperde. Het was weer gaan stormen. Omdat Frans verwachtte dat het in de loop van de dag flink zou gaan regenen, was hij al vroeg samen met Toon op zijn tractor vertrokken om de akkers om te ploegen. Voordat hij wegging, had hij nog even bij Lena gekeken. Ze lag toen diep te slapen.

De hele nacht was ze wakker geweest. Hij sliep nog steeds in een aparte kamer en had gehoord hoe ze over de krakende vloer van haar slaapkamer heen en weer liep. De geluiden die ze maakte klonken

onheilspellend. Soms leek het alsof ze huilde, soms alsof ze vloekte. Ze kreunde alsof ze pijn had. Het hysterische gekrijs deed vermoeden dat ze door de duivel was bezeten. Frans hield Toon dicht tegen zich aan gedrukt als hij haar hoorde tekeergaan, bang dat ze hem iets aan zou doen.

Het was doodstil in huis. Paula zou vanmiddag langskomen. Frans was met Toon op het land aan het werken. Lena opende haar ogen. Ze had een zwaar gevoel in haar lichaam terwijl ze overeind ging zitten. Het leek alsof haar hele lichaam opgezet was. De meubels in haar kamer zagen er vervormd uit. In de houten deuren van de kleerkast ontdekte ze gezichten die haar dreigend aankeken. De stoel leek boven de grond te zweven en maakte draaiende bewegingen. Ze moest zich met beide handen stevig aan haar bed vasthouden omdat ze duizelig was.

‘Doe het dan. Doe het dan. Doe het dan. Doe het dan. Doe het dan.’ Sinds ze wakker was geworden, dreunden die drie woorden op een uitdagende en onbeschofte manier onafgebroken door haar hoofd. Ze klonken dwingend. Je kon er niet omheen, zoveel ruimte namen ze in beslag. Ze beheersten al haar gedachten. Lena voelde zich zo slap als een vaatdoek. Ze nam niet eens meer de moeite om die drie woorden uit haar hoofd te bannen. De mist die haar leven de afgelopen maanden had omringd, was steeds dikker geworden. Ze was de weg kwijt. Verdwaald in de mist.

Ze stond langzaam op. Het kostte haar veel kracht en moeite om op haar benen te blijven staan. Ze begon te rillen toen ze de kou voelde die onuitgenodigd binnen was gedrongen door de kieren van het raam. Langzaam schuifelde ze naar het raam, terwijl de drie woorden steeds luider en dreigender klonken. Ze maakte het raam open, waar ze niet veel

moeite voor hoefde te doen. Zodra ze het haakje van het raam had losgemaakt, sloeg het raam open door de wind, die steeds harder was gaan waaien. Haar haren wapperden alle kanten op. Ze voelde dat haar gezicht nat werd. Regen. Tranen. Een zwarte kraai landde op een uitstekende tak van de boom die naast het huis stond.

De drie woorden klonken nu als een bevel waaraan ze niet meer kon ontkomen. De negen letters brandden gaten in haar brein. Op het gezicht van Lena verscheen een vreemde, ondefinieerbare glimlach. Was het angst of een uiting van bevrijding?

Ze wist wat haar te doen stond. Ze deed een paar passen achteruit, nam een aanloop en sprong uit het raam. Het was meer duiken dan springen. Net zoals ze in de zomermaanden had gedaan toen ze jong was, wanneer ze met Frans in de rivier ging zwemmen. Met het hoofd naar voren stortte ze op het erf neer. Ze was op slag dood. Aan de manier waarop ze op de natte, met mos begroeide, schots en scheef liggende stenen lag, zag je dat haar nek was gebroken. De zwarte kraai spong van de tak af en landde naast haar levenloze lichaam. Hij begon in haar opengebarsten gezicht te pikken. De dood had Lena definitief in zijn armen gesloten.

Vier

Lena werd in de loop van de middag gevonden door Paula. Een wanhoopskreet ontsnapte uit haar mond toen ze verbijsterd naar het lichaam van haar dochter keek. Het was inmiddels gaan regenen. De wolken die boven de boerderij hingen, waren steeds donkerder geworden. Ze knielde neer bij haar dochter, maar draaide snel haar gezicht weg toen ze het door de zwarte kraai toegetakelde gezicht van haar dochter zag. Ze liep naar binnen en haalde een deken uit de slaapkamer van Lena. Die legde ze over haar heen. Elk moment konden Frans en Toon terugkomen. Toon mocht zijn moeder niet op deze manier aantreffen. Die beelden zouden nooit meer van zijn netvlies gaan en onuitwisbare littekens op zijn ziel achterlaten.

Ze keek wanhopig om zich heen. Wat moest ze doen? Wachten totdat Frans terugkwam, of de pastoor gaan halen? Ze besloot om te blijven wachten totdat Frans thuiskwam. Ondertussen keek ze naar de dreigende wolken en begon ze te vloeken tegen God. Ze kon zich niet voorstellen waarom hij Lena dit had aangedaan.

‘Waarom? Waarom?’ schreeuwde ze uit volle borst. ‘Waarom heb je mijn gebeden niet verhoord? Elke dag heb ik voor mijn dochter gebeden. Waarom heb je haar in de steek gelaten?’

Ze liet haar tranen de vrije loop, terwijl ze met haar vuisten dreigende bewegingen naar de hemel maakte.

Opeens hoorde ze het geluid van de tractor. Omdat het harder was gaan regenen, parkeerde Frans de tractor onder de overkapping van de

schuur waarin het vee veilig zat opgeborgen. Het duurde even voordat Frans met Toon in zijn armen naar buiten kwam. Ze was snel naar de schuur gelopen om Frans daar op te vangen. Hij zag direct aan de vertwijfeling in haar ogen dat er iets vreselijks was gebeurd.

‘Is er iets met Lena gebeurd?’ stamelde hij terwijl hij Toon dicht tegen zich aan hield.

Paula knikte veelbetekenend, maar zei niets. Frans had geen woorden nodig om te begrijpen dat Lena getroffen was door het noodlot.

‘Waar is ze?’ vroeg hij terwijl hij zijn hart in zijn keel voelde kloppen.

Ze wees naar de deken die onder het raam lag.

Frans begon over zijn hele lichaam te rillen. Onbewust drukte hij Toon nog steviger tegen zich aan. Zo stevig dat hij begon te huilen. Hij keek naar het raam en zag dat het openstond. Hij wist genoeg. Lena had een einde aan haar leven gemaakt door uit het raam te springen.

Hij voelde zich schuldig. Hoe had hij haar alleen kunnen laten? Had hij wel alles voor haar gedaan? Wat had hij nog meer kunnen doen? Had hij de huisarts moeten inlichten, omdat Lena de laatste dagen weer steeds vaker in bed bleef liggen? Hoe had hij zo stom kunnen zijn om meer aandacht te schenken aan zijn vee en het land dan aan zijn vrouw? Wanneer had hij voor het laatst een goed gesprek met haar gevoerd?

Het was alsof er een ballon vol met verwijten in zijn hoofd was ontploft. Al die negatieve gedachten zorgden ervoor dat hij duizelig en misselijk werd. Het liefst had hij alle ellende die hij voelde in één keer uitgekotst, maar dat lukte niet. Hij realiseerde zich dat het lijden begonnen was. De schaduw die over de dood van Lena hing, zou hem voortaan overal

achtervolgen. Voortaan zou hij in de duisternis leven: in een donkere, bedompte wereld waar het altijd koud was.

Paula pakte hem stevig vast en begon hem te knuffelen en te troosten. Iedereen hilde. Frans, Toon, Paula en de hemel. Na een tijdje liepen ze naar de voordeur van de boerderij. Frans hield uit voorzorg zijn rechterhand voor de ogen van Toon. Hij wilde niet dat hij de deken met Lena eronder zag liggen. Nadat ze een tijdje voor zich uit starend in de keuken hadden gezeten en een kop sterke koffie hadden gedronken, ging Paula op verzoek van Frans de pastoor en de huisarts inlichten.

De pastoor sloeg een kruis toen hij hoorde dat Lena zichzelf van het leven had beroofd. De Satan heeft toegeslagen, dacht hij toen hij samen met Paula de huisarts ging inlichten. Deze kon zijn oren niet geloven toen hij het slechte nieuws hoorde. Hij had immers de medicatie recent nog aangepast. Hij was zo van zichzelf overtuigd dat het niet in hem opkwam dat de bijwerkingen van de medicatie wel eens verantwoordelijk voor haar dood konden zijn.

Het duurde niet lang voordat ze bij de boerderij arriveerden. Het was inmiddels harder gaan regenen. Paula wees diepbedroefd naar de deken. Aarzelend liepen de pastoor en de huisarts naar de doordrenkte deken. De huisarts tilde de deken op en schudde zijn hoofd toen hij het aangevreten gezicht van Lena zag. De pastoor pakte een rozenkrans uit zijn jaszak en begon te bidden. De huisarts bedekte het gezicht van Lena met de deken. Daarna gingen ze naar binnen.

Daar troffen ze Frans aan, die Toon in zijn armen hield en op geheimzinnige toon een wiegeliedje aan het neuriën was. Het leek alsof hij in trance was. Hij merkte niet eens dat het drietal binnenkwam. De troostende woorden die de pastoor en de huisarts tegen hem spraken,

drongen niet tot hem door. Hij verbleef in een andere wereld. Een wereld waarin hij samen met Lena dansend door het leven ging en met hun kleine Toontje speelden. Een fantasiewereld die hij gecreëerd had om de harde werkelijkheid te ontvluchten. Het was zijn poging om alles wat er vandaag gebeurd was uit te wissen. Een vergeefse poging, want het noodlot kende geen genade en liet zich niet om de tuin leiden door Frans' kinderlijke fantasie.

Paula had een fles jenever op tafel gezet. De pastoor en de huisarts dronken hun tot aan de rand gevulde glas in één teug leeg en probeerden contact met Frans te krijgen. Hij bewoog heen en weer op zijn stoel terwijl hij monotoon een liedje neuriede, waardoor Toon in slaap was gevallen.

Hij keek dwars door de pastoor en de huisarts heen. Het was alsof hij aan de andere kant van de kamer Lena zag staan, die naar hem zwaaide en duidelijk probeerde te maken dat alles goed met haar was en dat ze eindelijk bevrijd was van de demonen die haar negen maanden hadden geteisterd.

De pastoor had het gevoel dat Frans bezeten was door de duivel en pakte een goudkleurig kruis uit de binnenzak van zijn jas. Hij hief het kruis hoog in de lucht en begon te bidden. Met zelfverzonnen woorden probeerde hij de boze geesten uit de boerderij te verdrijven. Hij begon steeds luider te bidden, terwijl het buiten begon te onweren. De huisarts en Paula keken elkaar angstig aan toen ze zagen dat er een onheilspellende glimlach op het gezicht van Frans verscheen.

Dat was het moment dat Paula bekendmaakte dat ze haar intrek in de boerderij zou nemen. Ze besepte dat ze Frans niet alleen kon laten met Toon. Ze vond het haar plicht om de rol van haar dochter over te nemen. De pastoor en de huisarts keken haar goedkeurend aan toen ze

haar voornemen deelde. Frans stond op en droeg over Toon aan zijn oma. Daarna liep hij neuriënd naar zijn slaapkamer, waar hij de rest van de dag bleef.

De pastoor zegende Toon en zijn oma en nam daarna samen met de huisarts afscheid. Het stoffelijk overschot van Lena was inmiddels door twee medewerkers van de lokale begrafenisondernemer opgehaald. De huisarts had hen gevraagd om dat zo onopvallend mogelijk te doen. Hij keek goedkeurend naar de onheilsplek waar het lichaam van Lena onder de deken had gelegen. De regen had de klinkers schoongespoeld.

De nachtmerrie van Lena was ten einde. Haar leven was veranderd in een herinnering, waarvan de laatste maanden van haar leven zorgvuldig voor Toon verborgen werden gehouden. Pas op de middelbare school zou hij de ware toedracht van de dood van zijn moeder te weten komen.

Toon keek zijn oma glimlachend aan met zijn grote, blije, hazelnootbruine ogen. Hij was zich niet bewust van het stille drama dat zich hier vandaag had afgespeeld. Hij miste zijn moeder niet. Sinds zijn geboorte werd hij door zijn vader en oma verzorgd. Zijn moeder had hem continu genegeerd. Hij voelde zich geborgen en veilig in de armen van zijn oma. Hij wist niet beter. Hij beschouwde Paula als zijn moeder.